

Gør "vold" mod bladlusene

af Jesper Hansen og Maren Korsgaard

Antallet af jorddiger i Danmark er faldet meget, i takt med at markerne er blevet større. Store marker er praktiske, men den store afstand til uforstyrrede områder forringer chancerne for en god bestand af nyttedyr som rovbiller, mariehøns og edderkopper. Netop de arter har brug for græs eller høje urter som gemsted eller til overvintring. Efter et "luseår" som 2008 burde man være topmotiveret for at gøre noget for nytteinsekterne, og der er flere måder at hjælpe dem på.

En insektvold, som også kaldes for billebank eller billedige, er en af måderne. Det er en 1-2 meter bred og ½-1 meter høj jordvold dækket med græs og urter. Altså næsten som det gammelkendte jorddige mellem to marker. Bedst virkning opnås, når volden anlægges øst-vest. Den varme sydside og den kølige nordside vil tiltrække forskellige arter af insekter.

Rovbiller, mariehøns og edderkopper fra insektvolden giver en bekæmpelse af skadedyr langt ind i den dyrkede mark. Insektvolde tilbyder også gode bosteder til jordboende humlebier og jordrugende fugle som agerhøns, fasaner, viber og lærker.

Billede 1. Farve-gåseurt er rigtig god til at tiltrække insekter - her svirrefluer

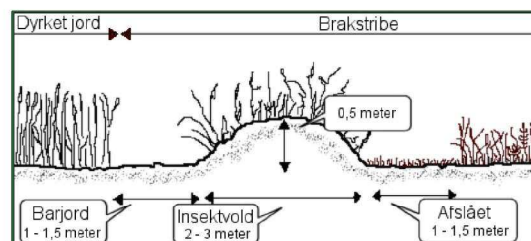
Insektvolde kan tilsås med en blanding af græs og urter. Ved at vælge urter, der blomstrer over en lang periode kan man hjælpe en anden gruppe nyttige insekter, nemlig dem der har brug for pollen og nektar. Her gælder man ikke kun bierne, men også insekter, hvis larver er rovdyr. Guldøjer og svirrefluer er sådanne insekter, hvor det voksne insekt lever af pollen og nektar, mens larven lever af bladlus og mider.

Har man ikke lyst eller mulighed for at etablere jordvolde kan den blomstrende blanding også gøre nytte på flad mark, enten i kanten af marken eller f.eks. i græsbanerne mellem rækkerne i frugt- og bærplantager. Her kalder man det for urtestriber eller blomsterbælter.

Virkingen af bælter af honningurt på afgrødens luseangreb er blevet konstateret i danske forsøg med salat. Her blev antallet af vingede bladlus halveret i salatplanter nær ved honningurtbæltet. Samtidigt blev antallet af svirrefluelarver forøget 60% i nærheden af blomsterbæltet. Effekten af blomsterbæltet aftager med afstanden, og den nævnte virkning er indenfor 5 meters afstand til bæltet. Engelske undersøgelser har vist at en insektvold kan friholde helt op til 20 ha mark for skadelige insekter. Dette afhænger selvfølgelig i høj grad af udformningen på marken i forhold til længden på insektvolden.

Sådan laver man en insektvold

Insektvolde etableres ved at sammenpløje to fuger, evt. flere gange, for at opnå den rigtige dimension. Herefter tilsås volden med de ønskede arter. For at øge virkningen af insektvolden til gavn for både nytteinsekter og vildtet, kan det anbefales at anlægge 1 til 2 m brede striber på begge sider af insektvolden. Disse tilsås skiftesvis det ene år med etårige urter og henligger som ubevokset det andet år. Der er flere fordele

Tabel 1. Forslag til vegetation på insektvolde og i urtestriber i flerårige kulturer. En blanding af disse vil tilbyde insektskjul, pollen og nektar næsten hele året.

Plantetype	Art	Blomstring, måned						
		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Græs	Fløjlgræs							
	Hundegræs							
	Timothe							
	Kamgræs							
	Fåresvingel							
Urter - flerårige	Rødkløver							
	Hvidkløver							
	Alsikkekløver							
	Kulsukker							
	Kommen							
	Farvegåseurt							
	Mælkebøtte							
	Esparsette							
	Alm. Katost							
	Cikorie							
	Farvevaid							
	Bibernelle							
Urter - toårige	Stenkløver							
	Blodkløver							
	Pastinak							
	Natlys							
Urter - enårige	Gul sennep							
	Honningurt							
	Boghvede							
	Slangehoved							
	Rød Tvetand							
	Agersennep							
	Agerkål							
Træ/busk	Pil							
	Hindbær							
	Coteneaster							
	Nauer							

forbundet med dette. For det første opnås en mere varieret flora. For det andet får man mulighed for en effektiv bekæmpelse af uønsket ukrudt hvert andet år. For det tredje får specielt hønsefugle mulighed for støvbadning og deres kyllinger for mulighed for at tørre fjerdragten. Det sidste er me-

get vigtigt for de små kyllingers chancer for overlevelse i fugtige perioder.

Forslag til bevoksning på volden

En blanding af tuedannende græsser og urter med en lang blomstringstid vil tiltrække mange insekter til insektvolden. Græsserne

Tabel 2. Forslag til vegetation i urtestriben i enårige kulturer. Såning af en blanding af disse vil tilbyde meget hurtigt tilbyde både pollen og nektar til insekter.

Plantetype	Art	Blomstring - antal uger efter såning										
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Urter - enårige	Perserkløver											
	Blodkløver											
	Gul sennep											
	Honningurt											
	Boghvede											

kan være blandinger af tuedannende arter som Fløjlsgræs, Hundegræs, Timothe, Fåresvingel og Kamgræs. De blomstrende urter blandes af flerårige arter, med en- og toårige. De enårige blomstrer allerede i første sæson, hvor de flerårige tager over de følgende år. Enårige vil ofte så sig selv og dermed virke som flerårige. Kommen, stenklover, gul sennep og boghvede er gode insektplanter, som samtidigt er relativt billige.

Skal urtestriben bruges på flad mark i en enårig kultur, f.eks. i salat eller sukkermais, vil honningurt eller boghvede være et godt valg. Honningurt og boghvede har begge en meget kort udviklingstid og kan derfor sås efter en grundig ukrudtsbekæmpelse i foråret og alligevel nå at blomstre i flere måneder. Deres blomster vil øge antallet af svirrefluer og guldpøjer og dermed reducere bladlusangreb i afgrøden.

Skal urtestriben bruges som kant omkring flerårige kulturer, f.eks. i frugt- og bærplantager kan man vælge samme blanding som

til insektvolde, med en overvægt af flerårige arter. Tidsler er også fortrinlige insektplanter, men deres frø bliver en ukrudtsplage, så dem må man slå inden de går i frø.

Insektvolde og landbrugsstøtte

Reglerne for at modtage landbrugsstøtte i form af enkeltbetaling, giver mulighed for at anlægge 2 meter striber og insektvolde på alle typer af støtteberettigede arealer. Vejledningen siger således, at det af hensyn til vildtet er tilladt at untlade plantedække i en stribe af højst 2 meter rundt om arealerne. Striben må mekanisk holdes plantefri. Plantedække kan dog ikke untlades på arealer, der ligger nærmere end 5 meter fra søer, åbne vandløb, kystlinier samt beskyttede fortidsminder (f.eks. gravhøje).

Insektvolde kan også etableres hele året. De må dog ikke være højere, end de kan pløjes væk igen. Slåning kan untlades på både vildtstriber og insektvolde. Dog skal vedplanter holdes nede. De ovenfor nævnte 2 meters barjordsstriber og insektvolde kan etableres på alle typer af støtteberettigede arealer.

Etableres der 2 meter striber på dyrkede arealer skal det være støtteberettigede plantearter, hvis der ønskes udbetalt støtte til arealet. Dette kunne f.eks. være en 2 meters stribe med græs rundt om afgrøden. Sådanne striber og insektvolde betragtes som en del af marken med hovedafgrøden. De nye støtteregler giver også mulighed for at bevare miljøbetinget tilskud til arealer, hvor der er anlagt insektvolde og barjordsstriber.

Billede 2. Svirrefluelarve i røde æblebladlus. Svirrefluelarven er med sin grønne farve utroligt godt camoufleret. Kan du se den øverst til venstre på bladet?

Billede 3. Mariehønselarve er gode til at bekæmpe lus.